

Priðjudaginn 17. janúar 1995.

Nr. 7/1995.

Guðjón Böðvarsson sf.

(Sigurður Sigurjónsson hrl.)

gegn

tollstjóranum í Reykjavík

(Björn Hermannsson hrl.)

Kærumál. Fjárnám.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Garðar Gíslason og Markús Sigurbjörnsson og Arnljótur Björnsson, settur hæstaréttardómari.

Sóknaraðili skaut máli þessu til Hæstaréttar með kæru 29. desember 1994, sem barst réttinum 6. janúar 1995. Kærður er úrskurður Héraðsdóms Reykjavíkur, upp kveðinn 15. desember 1994. Kæruheimild er í 3. mgr. 95. gr. laga nr. 90/1989 um aðför, sbr. 102. gr. laga nr. 92/1991. Sóknaraðili krefst þess, að hinn kærði úrskurður verði úr gildi felldur og fjárnámssgerð sýslumannsins í Reykjavík, sem fór fram hjá kæranda 21. febrúar 1994, verði ógilt. Þá krefst hann „niðurfellingar á álagningu sölugjalds vaxta og viðurlaga, eins og fram kemur í úrskurði ríkisskattstjóra og greiðslufirliti tollstjórans í Reykjavík“. Enn fremur krefst hann málskostnaðar fyrir héraðsdómi og Hæstarétti.

Varnaraðili krefst þess, að málinu verði vísað frá Hæstarétti, en til vara að fyrrgreind fjárnámssgerð verði staðfest. Einnig krefst hann málskostnaðar.

Krafa varnaraðila um vísun málsins frá Hæstarétti er engum rökum studd, og verður hún ekki tekin til greina.

Hinn kærða úrskurð þykir mega staðfesta með vísun til forsendna hans.

Sóknaraðila ber að greiða varnaraðila kærumálskostnað, svo sem í dómsorði greinir.

D ó m s o r ð:

Hinn kærði úrskurður er staðfestur.

Sóknaraðili, Guðjón Böðvarsson sf., greiði varnaraðila, tollstjóranum í Reykjavík, 30.000 krónur í kærumálskostnað.

Úrskurður Héraðsdóms Reykjavíkur 15. desember 1994.

I.

Mál þetta var tekið til úrskurðar 28. nóvember 1994 að loknum munnlegum málflutningi.

Sóknaraðili málsins er Guðjón Böðvarsson sf., kt. 631079-0599, Selvogsgrunni 13, Reykjavík.

Varnaraðili málsins er tollstjórinn í Reykjavík, kt. 650269-7649, Tryggvagötu 19, Reykjavík.

Endanlegar dómkröfur sóknaraðila eru þær, að fjárnámsgerð sýslumannsins í Reykjavík, aðfarargerð nr. 11/1994/01676, sem fram fór hjá sóknaraðila 21. febrúar 1994 að kröfu varnaraðila, verði ógilt. Þá krefst sóknaraðili ógildingar og niðurfellingar á álagningu sölugjalds og viðurlaga, eins og fram komi í úrskurði ríkisskattstjóra og innheimtuyfirliti tollstjórans í Reykjavík. Auk þess krefst sóknaraðili málskostnaðar að skaðlausu.

Dómkröfur varnaraðila eru þær, að dómurinn staðfesti með úrskurði fjárnámsgerð sýslumannsins í Reykjavík nr. 11/1994/01676, sem fram fór 21. febrúar 1994 að kröfu varnaraðila í máli þessu hjá sóknaraðila fyrir 1.111.926 krónum auk dráttarvaxta og kostnaðar. Einnig krefst varnaraðili málskostnaðar úr hendi sóknaraðila að mati réttarins.

II.

Málavextir eru þeir, að rannsóknardeild ríkisskattstjóra gerði athugun á skattskýrslum sóknaraðila gjaldárin 1986-1990, og í framhaldi af því komst rannsóknardeildin að þeirri niðurstöðu, að söluskattsskyld velta sóknaraðila væri vantalín árin 1986, 1987, 1988 og 1989. Hækkaði ríkisskattstjóri söluskatt sóknaraðila á grundvelli þeirrar niðurstöðu rannsóknardeildarinnar og bætti auk þess við álagi. Í kæru til ríkisskattstjóra krafðist sóknaraðili þess, að hinum ákvarðaða söluskatti ásamt álagi yrði breytt, þar sem rangar forsendur og rangur útreikningur lægi til grundvallar álagningunni. Úrskurður ríkisskattstjóra var kveðinn upp 23. desember 1992. Þann úrskurð kærði sóknaraðili, og var nýr úrskurður kveðinn upp 5. nóvember 1993, og var hann í flestu samhljóða hinum fyrri, nema fjárhæðir lækkuðu samtals að fjárhæð 20.235 kr. Var seinni úrskurður ríkisskattstjóra kærður

til yfirsattanefndar 12. nóvember 1993, og er málið þar ennþá til meðferðar.

Hinn 21. febrúar 1994 var gert fjárnám hjá sóknaraðila þessa máls, Guðjóni Böðvarssyni sf., að kröfu varnaraðila þessa máls, tollstjórans í Reykjavík, vegna ofangreindrar kröfu. Við þá fyrirtekt hjá sýslumanninum í Reykjavík fór málsvari gerðarþola þess á leit, að gerðinni yrði frestað, meðan krafa gerðarbeiðanda væri til umfjöllunar hjá yfirsattanefnd. Féllst gerðarbeiðandi ekki á þá frestun, og ákvað fulltrúi sýslumannsins í Reykjavík að halda gerðinni áfram, og var henni lokið.

Hinn 23. mars 1994 barst Héraðsdómi Reykjavíkur krafa sóknaraðila máls þessa um ógildingu aðfarargerðarinnar, og var málið þingfest 18. október 1994. Í upphafi krafðist sóknaraðili aðeins ógildingar fjárnámsins, en í þinghaldi 15. nóvember sl. óskaði hann þess að fá að leiðrétta kröfugerð sína, og féllst dómari á framlagningu skjals, sem hafði leiðréttingu kröfunnar að geyma, án þess þó að afstaða dómarans lægi fyrir um það, hvort kröfur þessar væru of seint fram komnar.

III.

Sóknaraðili kveðst vefengja heimild í 12. gr. reglugerðar nr. 486/1982 um innheimtu söluskatts á varning, sem fluttur sé sem sýnishorn, svo og 10% álag, sem lagt sé við innflutningsverð slíkra vara og sölu til Guðjóns Böðvarssonar persónulega. Jafnframt vefengir hann tölulegan útreikning ríkisskattstjóra, þar sem deilt sé um, hvenær beri að reikningsfæra vörur, sem Guðjón Böðvarsson sf. hafi selt Guðjóni Böðvarssyni persónulega. Jafnframt mótmælir hann öllum álagsútreikningum rannsóknardeildarinnar, sérstaklega með tilliti til þess, að hvorki gjalddaga né eindaga sé getið í úrskurðum ríkisskattstjóra.

Sóknaraðili kveður ríkisskattstjóra hafa fengið það út, að kæranda hafi borið að greiða 1.342.777 kr. í söluskatt í september 1989, sem hann hafi greitt með 1.201.471 kr. í desember sama ár. Á þennan mismun, 141.306 kr., leggi ríkisskattstjóri álag skv. 1. og 2. tl. 21. gr. laga um söluskatt, 1.302.091 kr., sem ekki fái staðist. Kveður sóknaraðili, að forsendur varnaraðila séu rangar og útreikningar einnig, bæði í forsendum rannsóknardeildar og varnaraðila. Auk þess sé krafa varnaraðila óskýr og óskilgreind. Beri því að fella niður fjárnámssgerð varnaraðila. Kveður sóknaraðili ljóst, að verulegur vafi leiki á réttmæti krafna varnaraðila í þessu tilviki. Yfirsattanefnd hafi málið nú til meðferðar, og sé deilan því óútljáð. Sóknaraðili bendir á, að aðfararbeiðni varnaraðila styðjist við heimild í 9. tl. 1. gr. laga nr. 90/1989 um aðför, og byggist það ákvæði m. a. á því, að kröfur innheimtumanna séu oftast óumdeildar og réttindi gjaldenda eða skuldara nokkuð trygg vegna

kæruheimilda innan stjórnsýslunnar. Skýra verði framangreint ákvæði með tilliti til þess, sem að framan greini, og synja um aðför, þar sem sannanlega sé um verulegan vafa að ræða og málið í kærumeðferð, enda sé það með öllu óviðunandi og andstætt tilgangi ákvæðisins, að unnt sé með þessum hætti að fá fullnustu fyrir kröfum, sem hafa ekki endanlega verið staðreyndar. Ekki verði heldur séð, að hagsmunum gerðarbeiðanda sé stefnt í hættu, þó að beðið sé niðurstöðu yfirséðanefndar.

Sóknaraðili bendir á, að meðferð ágreiningsefna skuli sæta úrlausn í samræmi við lög nr. 91/1991 um meðferð einkamála og 92. gr. aðfararlaga nr. 90/1989. Hann bendir jafnframt á ákvæði laga nr. 10/1960, 14. gr. og 21. gr., og lög nr. 14/1905 um fyrningu, 3. gr., 2. tl.

IV.

Varnaraðili kveður ríkisskattstjóra hafa 9. september 1993 lagt sölugjald á sóknaraðila, en ekki endurálagt, þar sem ríkisskattstjóri hafi staðfest fyrri niðurstöðu sína með úrskurði, dags. 5. nóvember 1993. Samkvæmt lögum nr. 10/1960 um söluskatt sjái tollstjórinn í Reykjavík um innheimtu söluskatts. Séu gjöldin fjárnámskræf. Samkvæmt 5. mgr. 13. gr. laga nr. 10/1960 fresti áfrýjun skattákvörðunar eða deila um skattskyldu hvorki eindaga söluskatts né leysi undan neinum þeim viðurlögum, sem lögð séu við vangreiðslu hans. Um heimild til að reikna álag á sölugjald, sem síðar sé lagt á, vísar varnaraðili til 21. gr. laga nr. 10/1960 með áorðnum breytingum. Um mótmæli sóknaraðila við 10% álagningu vísar varnaraðili til 12. gr. reglugerðar nr. 486/1982 um söluskatt.

Varnaraðili bendir á, að sölugjald sé þegar fallið í gjalddaga, en í þessu tilfelli sé miðað við álagningu á árinu 1993 og fjárnámið síðan ekki gert fyrir en í febrúar 1994.

Varnaraðili telur úrskurð ríkisskattstjóra um viðbótarsölugjald sóknaraðila lögmætan í alla staði. Hann sé studdur mjög nákvæmri bókhaldsrannsókn rannsóknardeildar ríkisskattstjóra og útreikninga þar um á þeirri skoðun. Hvergi komi fram í greinargerð sóknaraðila, að hér sé beitt ólög-mætum sjónarmiðum við túlkun á lagaatriðum í úrskurði ríkisskattstjóra, svo að ógilda beri fjárnámsgerðina. Megi í þessu tilfelli síðan bera ákvörðun yfirséðanefndar undir dómstóla innan sex mánaða, frá því að nefndin úrskurðar, svo sem segi í 14. gr. laga nr. 10/1960. Ekki sé í lögnum hliðstæð heimild, hvað varði úrskurði ríkisskattstjóra, þannig að mál þetta eigi efnislega ekki undir héraðsdóm; auk þess sé krafa sóknaraðila um, að héraðsdómur ógildi og felli niður álagningu sölugjalds og viðurlaga, eins og fram komi í úrskurði ríkisskattstjóra og innheimtuyfirliti tollstjórans í Reykjavík, of seint fram kominn. Telur varnaraðili því ekkert vera í máli þessu, sem eigi

að leiða til ógildingar fjárnámsgerðarinnar fyrir söluskattsskuld sóknaraðila árin 1986–1989, á lögðum af bærum yfirvöldum, að undangenginni þeirri málsmeðferð, sem lög nr. 10/1960 um söluskatt kveði á um.

Um málskostnaðarkröfu sína vísar varnaraðili til XXI. kafla laga nr. 91/1991, einkum 129. og 130. gr.

V.

Ágreiningur í máli þessu snýst um aðfarargerð nr. 11/1994/01676, sem framkvæmd var af fulltrúa sýslumannsins í Reykjavík 22. febrúar 1994 að kröfu tollstjórans í Reykjavík hjá Guðjóni Böðvarssyni sf.

Hinn 15. nóvember 1994 lagði sóknaraðili fram skjal, þar sem hann breytti kröfugerð sinni og gerði ýtarlegri kröfur en hann hafði áður gert í greinargerð. Máltilbúnaður sóknaraðila hefur frá upphafi allur snúist um þessar ýtarlegri kröfur, og er þeim kröfum svarað í greinargerð varnaraðila og því ekki um að ræða nýjar málsástæður af hálfu sóknaraðila, enda vísar sóknaraðili í skjali þessu til greinargerðar sinnar um málsástæður og laga-rök. Í skjalinu vísar sóknaraðili auk þess til fyrningarlaga nr. 14/1905, 3. gr., 2. tl., máli sínu til stuðnings.

Eftir reglum 15. kafla aðfararlaga nr. 90/1989, sem fjallar um úrlausn ágreinings eftir lok aðfarargerðar, er unnt að krefjast þess, að aðfarargerð verði ógilt, staðfest eða breytt á tiltekinn hátt, en í 1. mgr. 95. gr. laganna segir: „Í úrskurði héraðsdómara skal á grundvelli skýrslna og málflutnings aðila og framkominna skjala kveðið á um staðfestingu eða ógildingu aðfarargerðar eða um breytingu hennar, samkvæmt því, sem við á hverju sinni.“ Krafa um ógildingu og niðurfellingu álagningar sölugjalds og viðurlaga, eins og fram komi í úrskurði ríkisskattstjóra og innheimtuyfirliti tollstjórans í Reykjavík, verður því ekki borin undir héraðsdóm í máli sem þessu, og ber því þegar af þeirri ástæðu að vísa þeirri kröfu frá dómi.

Í 93. gr. laga nr. 90/1989 er tilgreint, hvað skuli koma fram í skriflegri tilkynningu málsaðila, sem krefst úrlausnar um aðfarargerð til héraðsdómara. Það, sem koma skal fram, er m. a., hvers krafist er fyrir héraðsdómara og á hverjum málsástæðum og lagarökum kröfur eru reistar. Hvorki í bréfi sóknaraðila, dags. 17. mars 1994, til Héraðsdóms Reykjavíkur, þar sem hann krefst ógildingar fjárnámsgerðarinnar, né í greinargerð hans, dags. 17. október 1994, er getið um þá málsástæðu, að krafa varnaraðila sé fyrnd, sbr. tilvísun hans í breytingu á kröfugerð til fyrningarlaga nr. 14/1905, 3. gr., 2. tl. Verður því ekki fjallað frekar um þá málsástæðu, enda ekki ljóst, hvað sóknaraðili á við með tilvísun til þessa lagaákvæðis.

Kröfur í málum samkvæmt 15. kafla laga nr. 90/1989 um aðför mega byggjast á atriðum, sem varða gerðina frá upphafi til enda eða efnislegt réttmæti kröfu gerðarbeiðanda, svo framarlega sem dómstóll hefur ekki tekið afstöðu til málefnisins áður.

Sóknaraðili virðist aðallega halda því fram, að krafa varnaraðila sé óréttmæt að efni til. Hann gerir í löngu máli grein fyrir því í greinargerð sinni, að útreikningur varnaraðila og forsendur séu rangar. Ekki hefur hann þó gert kröfu um breytingu aðfarargerðarinnar til lækkunar kröfunnar, og verður málalítilbúnaður hans að þessu leyti skilinn þannig, að hann telji, að slíkt leiði til þess, að aðfarargerðin sé ógild.

Varnaraðili hefur lagt fram skýringar á þeim útreikningum, sem lagðir hafa verið til grundvallar í skýrslu rannsóknardeildar ríkisskattstjóra. Krafa varnaraðila er lögð á með úrskurði ríkisskattstjóra eftir rannsókn þar til berra yfirvalda á bókhaldi hans. Sá úrskurður hefur verið kærður til yfirskattaneftndar sem hefur málið nú til meðferðar. Er ekkert, sem bendir til þess, að sú málsmeðferð, sem krafa varnaraðila hefur fengið hjá þar til bærum yfirvöldum, sé annað en réttmæt í alla staði. Verður því ekki talið, að sóknaraðili hafi sýnt fram á það, að þau atriði séu í þessu máli, að draga megi í efa efnislegt réttmæti kröfu varnaraðila, og að aðfarargerðin sé því ógild af þeim sökum.

Samkvæmt 50. gr. laga nr. 50/1988 um virðisaukaskatt gilda lög nr. 10/1960 um söluskatt af sölu til og með 31. desember 1989. Gilda þau lög því um kröfu þá, sem í máli þessu er til umfjöllunar. Samkvæmt 5. mgr. 13. gr. þeirra laga frestar áfrýjun skattaákvörðunar eða deila um skattskyldu ekki eindaga skattsins né leysir undan neinum þeim viðurlögum, sem lögð eru við vangreiðslu hans. Verður því ekki fallist á það með sóknaraðila, að varnaraðila beri að fresta öllum innheimtuaðgerðum, þar til niðurstaða yfirskattaneftndar liggur fyrir um kröfuna. Þykir því ekki verða hjá því komist að hafna kröfum sóknaraðila og fallast á kröfur varnaraðila. Eftir atvikum málsins þykir hæfilegt, að sóknaraðili greiði varnaraðila 30.000 kr. í málskostnað.

Úrskurðinn kvað upp Greta Baldursdóttir, fulltrúi dómstjóra, en hún hefur farið með mál þetta frá 4. október 1994.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Staðfest er fjárnámssgerð sýslumannsins í Reykjavík nr. 11/1994/01676, sem fram fór 21. febrúar 1994 að kröfu varnaraðila, tollstjórans í Reykjavík, hjá sóknaraðila, Guðjóni Böðvarssyni sf.

Kröfum sóknaraðila um ógildingu og niðurfellingu álagningar sölu-

gjalds og viðurlaga, er fram koma í úrskurði ríkisskattstjóra og innheimtuyfirliti tollstjórans í Reykjavík, er vísað frá dómi.

Sóknaraðili greiði varnaraðila 30.000 kr. í málskostnað.
